

การพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
อำเภอคีรีรัฐนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

POTENTIAL DEVELOPMENT IN WORK PERFORMANCE OF
BASIC EDUCATION COMMISSION IN KHIRI RAT NIKHOM
DISTRICT, SURAT THANI PROVINCE

เชาวลักษณ์ วิชิตเชื้อ/ CHOWVALUX WICHITCHOUE¹

สุนทร พูนเอียด/ SUNTORN POONEAD²

จตุพล ชูจันทร์/ JATUPORN CHOOJAN³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับความต้องการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงาน และการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอคีรีรัฐนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยใช้แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นที่ 0.88 เก็บข้อมูลจากประชากรที่เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 56 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนี IOC

ผลการวิจัย พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความต้องการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงาน ในระดับมาก ในเรื่อง พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป การเป็นผู้นำและภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้นำข้อมูลเหล่านี้มากำหนดแนวทางในการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สร้างแผนปฏิบัติการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีองค์ประกอบ คือปัญหาและความจำเป็น วัตถุประสงค์ และเนื้อหาในการฝึกอบรม 5 เรื่อง ได้แก่ พระราชบัญญัติการศึกษาที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรทราบ บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน การทำงานเป็นทีม และเทคนิคการเป็นผู้นำของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่ละเรื่อง ประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย เนื้อหา วิธีการ/

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

³ อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

เทคนิคการฝึกอบรม สื่อ/อุปกรณ์ เวลา การวัดและประเมินผล และผลลัพธ์ (จุดหมายปลายทาง) และผู้รอบรู้เฉพาะทาง จำนวน 10 คน ได้ตรวจสอบและประเมินแผนปฏิบัติการฝึกอบรมฯ ที่พัฒนาขึ้นพบว่า มีความเหมาะสมและสอดคล้อง เป็นแผนปฏิบัติการฝึกอบรมฯ ที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้

คำสำคัญ : ศักยภาพ การปฏิบัติงาน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ABSTRACT

The objectives of the research were to study the level of need for potential development in work performance and the potential development in work performance of basic education commission in Khiri Rat Nikhom District, Surat Thani Province. The questionnaire with a reliability of 0.88 was used to collect data from a sample of 56 basic education commissioners. Statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation and IOC.

The study found that the basic education commissioners' need for potential development in work performance was at a high level in all aspects. It was especially in term of relevant educational management acts, as well as roles of commissioners in academic management, budget management, human resources management, general management, leadership, teamwork, and community involvement in basic education development. These data were used to set guidelines for potential development in work performance of basic education commission. The plan for workshop on potential development training of basic education commission was created. It was consisted of problems and needs, objectives, and training content. There were 5 topics: 1) relevant education management acts; 2) roles of basic education commission; 3) community involvement in basic education management; 4) teamwork; and 5) leadership techniques of basic education commission. Each topic contained objectives, contents, method/training techniques, media/materials, time, measurement and evaluation, and results (final goal). The 10 experts (SMS) examined and evaluated the training workshop plan. It was found that the plan was suitable and consistent to potential development in work performance of basic education commission.

Keywords: potential, performance, basic education commission

บทนำ

การศึกษาเป็นกลไกพื้นฐาน เป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาคน เป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม และการสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการและการสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมทางสังคม สังคมคาดหวังให้เป็นเครื่องมือเตรียมคนให้พร้อมสำหรับการพัฒนาประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ ทุกประเทศทั่วโลกให้ความสำคัญของการศึกษาและได้ทุ่มเทพยายามเพื่อการปรับปรุงการจัดการศึกษาให้ดีที่สุด การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพ จึงเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่ง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543: 1) สังคมแห่งการเรียนรู้ในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษาจำเป็นต้องเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการจัดการศึกษาใหม่มุ่งให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมและรับผิดชอบการจัดการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน และเนื่องจากชุมชนเป็นสิ่งแวดลอมที่มีอิทธิพลต่อโรงเรียนมากที่สุด ภารกิจของโรงเรียนคือ การให้บริการทางการศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน เมื่อประชาชนต้องเสียภาษี ประชาชนจึงควรมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษา ต้องเข้ามาเป็นกรรมการในคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อกำหนดนโยบายควบคุม ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาทำให้ผู้ปกครองมีความพึงพอใจโรงเรียนมากยิ่งขึ้น รัฐบาลก็ควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้มากที่สุด ทั้งกำลังกาย กำลังใจ กำลังทรัพย์ สติปัญญาและประสบการณ์ของแต่ละคนให้เหมาะสมแก่บริบททางสังคมไทย (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2546)

การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาของประเทศไทย ตั้งแต่ได้มีการปฏิรูปการศึกษาเป็นต้นมานั้น เป็นการเปลี่ยนแปลงที่สอดคล้องกับแนวทางการบริหารสมัยใหม่ ที่เน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วม และกระจายอำนาจไปยังผู้ปฏิบัติ เป็นการพัฒนาแบบองค์รวมที่เป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งองค์การ (สุดารัตน์ สารสว่าง, 2549: 188-201) ดังนั้น สถาบันการศึกษาซึ่งเป็นสถาบันที่มีความสำคัญยิ่งในฐานะที่เป็นองค์กรทางสังคม เป็นเสาหลักและศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ รวมถึงเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน มีภารกิจไม่ใช่สอนหนังสือหรือให้ความรู้แก่เด็กและเยาวชนเพียงอย่างเดียว แต่ต้องให้การศึกษารอบรู้ สอนเด็กและเยาวชนให้เป็นคนมีคุณภาพของสังคม ต้องสอนเสริมเติมเต็มการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้มีทักษะที่จะร่วมมือกันพัฒนาประเทศชาติ ให้สามารถแข่งขันและปรับตัวเองให้ก้าวทันความเปลี่ยนแปลงของสังคม การเมือง และเศรษฐกิจของประชาคมโลก ได้อย่างเหมาะสม ทัดเทียมและยั่งยืน สอดคล้องกับการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 80 (3) ได้บัญญัติให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม

การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และเป็นเครื่องชี้นำสังคม ผู้ที่ได้รับการศึกษาจึงเป็นบุคคลที่มีคุณภาพและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ซึ่งจะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 เป็นกฎหมายรับรองและเป็นกลไกสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของชาติ มีหลักการสำคัญคือทำให้การศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ส่งผลให้เกิดกระแสการตื่นตัวและเคลื่อนไหวในการดำเนินงาน ทั้งหน่วยงาน องค์กรและบุคคลที่เกี่ยวข้อง และยังแสดงให้เห็นถึงเจตนารมณ์ในการยกระดับคุณภาพการศึกษาของไทยให้สูงขึ้น ดังระบุในมาตรา 10 “การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้มีอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545: 7) เจตนารมณ์ดังกล่าวสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555-2559 ที่ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเป็นการพัฒนาคนไทยให้มีคุณภาพแข่งขันกับประเทศต่าง ๆ ได้

สถานศึกษาจึงเป็นหน่วยงานสำคัญของการจัดการศึกษาในฐานะเป็นองค์กรทางสังคม ซึ่งเกิดขึ้นจากความต้องการและความจำเป็นของสังคม มีบทบาทในการให้ความรู้ ทักษะ กระบวนการรู้จักวิเคราะห์ แก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง มีคุณธรรม จริยธรรม รู้จักพึ่งตนเอง และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข ตลอดจนจรรยาบรรณบ่มนิสัยให้เด็กและเยาวชนเป็นคนที่มีความรู้ ดังนั้นสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ดำเนินการโดยใช้ทรัพยากรทางการบริหาร ซึ่งปัจจัยเหล่านี้หากสถานศึกษามีพร้อมการบริหารงานย่อมเป็นไปได้ด้วยความราบรื่น แต่ในความเป็นจริงแล้วสถานศึกษาไม่พร้อมในหลายด้าน โดยเฉพาะสถานศึกษาในชนบทที่มีข้อจำกัดหลายอย่าง ทั้งด้านงบประมาณ ขาดแคลนอัตรากำลังครู ขาดการนิเทศและการประเมินผลอย่างใกล้ชิด จึงเป็นอุปสรรคในการจัดการศึกษา ด้วยเหตุนี้จึงต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ของการบริหารจัดการ โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา ซึ่งชุมชนก็พร้อมที่จะให้ความร่วมมือและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้ประสบความสำเร็จเพื่อเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นบุตรหลานของคนในชุมชนได้จบการศึกษาอย่างมีคุณภาพ สามารถนำความรู้ไปใช้ศึกษาต่อในระดับสูงหรือประกอบอาชีพอย่างสุจริต สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

การจัดการศึกษาของสถานศึกษาในยุคปัจจุบันจึงต้องอาศัยความร่วมมือของชุมชนทั้งในด้านวัสดุ อุปกรณ์ แรงงาน เงินช่วยเหลือหรือรูปแบบบริการต่าง ๆ ส่งผลให้สถานศึกษามีความสัมพันธ์กับชุมชนทุกกลุ่มตั้งแต่ผู้ปกครองนักเรียน ศิษย์เก่า ผู้นำชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิ และบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง บุคคลดังกล่าวมีความสำคัญในการเข้ามามีส่วนร่วมบริหารจัดการศึกษาทั้งทางด้านจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เชื้ออำนาจประโยชน์และความสะดวกในการจัดการเรียน

การสอน ตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษา จากเหตุดังกล่าว จึงต้องมีการแต่งตั้งตัวแทนของบุคคลเหล่านี้เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 และพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดให้การจัดการศึกษายึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน และสถาบันทางสังคมอื่น ๆ ไว้หลายมาตรา เช่น หมวด 1 มาตรา 8 (2) ให้สังคมมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา มาตรา 9 (6) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์การชุมชน องค์การ ปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์การเอกชน องค์การวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและ สถาบันสังคมอื่น หมวด 2 มาตรา 11 บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีหน้าที่จัดให้บุตรหรือผู้ที่อยู่ใน ความดูแลได้รับการศึกษา ภาคบังคับตามมาตรา 17 โดยเฉพาะมาตรา 40 ที่กำหนดให้มีคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาและระดับต่ำกว่าปริญญา เพื่อทำหน้าที่กำกับ และส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กร ชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า และผู้ทรงคุณวุฒิ และให้ผู้บริหาร สถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545: 6-25)

จะเห็นได้ว่าหลักสำคัญในการจัดการศึกษานั้นได้เน้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาของชุมชน การกระจายอำนาจในการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งทางด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป ให้คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา และ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง โดยให้หน่วยงานระดมทรัพยากร รวมทั้งพัฒนาองค์กร ชุมชนให้มีความเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองและจัดการศึกษาให้กับชุมชนได้ แต่จากสภาพที่ผ่านมา การมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษาในรูปแบบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนหลายแห่งยังไม่สามารถปฏิรูปได้มากนัก กล่าวคือบทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนใหญ่ยังเป็นไปในลักษณะสนับสนุนกิจการตามที่โรงเรียนต้องการ มากกว่าที่จะเข้ามามีส่วนร่วมกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาโรงเรียน ตลอดจนร่วมพิจารณาและ ให้ความเห็นชอบสำหรับการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน โดยเฉพาะการจัดทำหลักสูตร สถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของคนในท้องถิ่น นอกจากนี้การศึกษาสภาพปัญหาใน การดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาหลายพื้นที่ชี้ชัดว่าคณะกรรมการส่วนใหญ่ยังขาด ความรู้ ความเข้าใจในการบริหารจัดการศึกษาและบทบาทหน้าที่ของตน โดยเฉพาะคณะกรรมการ ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทนของครู ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทน ผู้ปกครอง ผู้แทน ผู้แทนศิษย์เก่าและผู้ทรงคุณวุฒิ ล้วนแต่มีความแตกต่างด้านวุฒิการศึกษา อาชีพ เจตคติ ความรู้ ความสามารถในการบริหารการศึกษาและแนวคิดในการจัดการศึกษา นอกจากนี้ คณะกรรมการส่วนใหญ่ยังเคยชินกับวัฒนธรรมปฏิบัติที่โรงเรียนมีหน้าที่จัดการศึกษาเพียงฝ่ายเดียว

ไม่ค่อยเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีส่วนร่วมกำหนดนโยบายและบริหารการศึกษา ประกอบกับโรงเรียนหลายแห่งไม่สามารถคัดสรรคณะกรรมการสถานศึกษาได้ตรงตามคุณสมบัติที่คาดหวัง จึงก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ สังคมจึงขาดความเชื่อมั่นในการจัดการศึกษา จากผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนประถมศึกษามีปัญหาในการปฏิบัติงานคือขาดความรู้ ความเข้าใจ เรื่องการจัดการศึกษา บทบาทหน้าที่ และเวลาในการปฏิบัติงานน้อย มีภารกิจมาก มีพื้นฐานทางการศึกษาดำ บัญญัติที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ได้แก่ เวลาที่อยู่ในชุมชน การมีถิ่นกำเนิดในท้องถิ่น การเป็นศิษย์เก่า การมีบุตรหลานเรียนอยู่ในโรงเรียน ความสัมพันธ์กับโรงเรียน (เมตต์ เมตต์การุณจิตต์, 2547) และผลการศึกษาของเฉษฐา ศรีแก้ว (2507: 2) สรุปผลการศึกษาไว้ว่า การดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาปรากฏว่า ส่วนใหญ่ยังไม่สามารถดำเนินการตามเจตนารมณ์พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้ เนื่องจากยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตน ไม่เข้าใจโครงสร้างของหลักสูตร การปฏิรูปการศึกษา และแม้แต่การปรับหลักสูตรสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับท้องถิ่นทำให้การร่วมบริหารจัดการศึกษาขาดประสิทธิภาพและไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการอบรมหรือพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาเพื่อใช้โรงเรียนเป็นฐาน และการบริหารจัดการสถานศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมสอดคล้องกับนโยบาย เป้าหมาย คุณภาพมาตรฐานการศึกษา รวมทั้งบริบทของสถานศึกษาและความต้องการของชุมชนหรือท้องถิ่นต่อไป

การที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 40 ไว้เป็นการเฉพาะ แสดงให้เห็นว่า คณะกรรมการสถานศึกษามีความจำเป็นและมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนเป็นอย่างมาก เพราะคณะกรรมการสถานศึกษาเป็นเสมือนผู้แทนของท้องถิ่นที่จะเป็นกลไกเชื่อมโยงนโยบายของรัฐไปสู่ชุมชนที่ตั้งโรงเรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนไปสู่ความเป็นพลเมืองดี เป็นพื้นฐานการศึกษาตลอดชีวิต นั่นคือนำไปสู่ เก่ง ดี และมีความสุขของผู้เรียน นอกจากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นแล้ว การมีคณะกรรมการสถานศึกษายังสะท้อนหน้าที่ความรับผิดชอบตามแนวทางที่กำหนดไว้ “ทุกคนจะต้องมีหน้าที่รับผิดชอบต่อการจัดการศึกษา” ดังนั้น บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาจะมีมากกว่าเดิมมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการกำหนดให้โรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นนิติบุคคล ยิ่งทำให้คณะกรรมการสถานศึกษามีบทบาทและมีความสำคัญมากขึ้น (ธีระ รุญเจริญ, 2547: 10) สอดคล้องกับเจตนารมณ์ในหลักการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management หรือ SBM)

จากความสำคัญของการศึกษา หลักการบริหารจัดการสถานศึกษาตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติ และข้อจำกัดของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ศึกษา

การพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอศรีรัตนนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยคาดหวังว่าหลังจากที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานผ่านกระบวนการพัฒนาศักยภาพแล้วจะมีความรู้ เจตคติและทักษะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมากขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับความต้องการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอศรีรัตนนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอศรีรัตนนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วิธีดำเนินการ

ขั้นที่ 1 ศึกษาความต้องการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอศรีรัตนนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ดำเนินการ ดังนี้

1. สถานที่ดำเนินการวิจัย ได้แก่ สถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 6 โรง อำเภอศรีรัตนนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี คือ โรงเรียนวัดโกศาวาส โรงเรียนบ้านดอนสุวรรณ โรงเรียนบ้านต้นมะพร้าววิตรภาพที่ 91 โรงเรียนบ้านโตนยาง โรงเรียนบ้านน้ำราด และโรงเรียนมหาวิทยาลัยแสงอรุณ

2. ประชากร ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 56 คน ซึ่งประกอบด้วย ประธานกรรมการ ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้อำนวยการสถานศึกษา

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยยึดวัตถุประสงค์การวิจัย แนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาเครื่องมือ โดยเครื่องมือแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นแบบประเมินค่า (rating scale) 5 ระดับ คือ มีความต้องการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงาน ระดับมากที่สุด (5) มาก (4) ปานกลาง (3) น้อย (2) และน้อยที่สุด (1)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดที่ให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็นโดยอิสระใน 2 ประเด็นหลัก คือ ปัญหาการปฏิบัติงานและความต้องการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกเหนือจากประเด็นที่ได้ตอบไปแล้วในตอนที่ 2

4. การตรวจสอบเครื่องมือ ดำเนินการโดย

4.1 การตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (content validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา ภาษาไทย ปลายการประเมินผล ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาที่วัตถุประสงค์ของการศึกษา แล้วนำข้อเสนอแนะมาแก้ไขปรับปรุงให้ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์

4.2 การทดสอบความเชื่อมั่น (reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (tryout) กับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนขยายโอกาสอำเภอตาขุน และอำเภอพนม จำนวน 30 คน แล้วนำผลมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าความน่าเชื่อถือโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficients) ของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.88

5. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงและทดสอบความเชื่อมั่นแล้ว ไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรที่ศึกษา จำนวน 56 คน ซึ่งผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปสำหรับกรวิจัยทางสังคมศาสตร์ (statistical package for social: SPSS) สำหรับข้อมูลเชิงปริมาณและใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ

6.2 สถิติที่ใช้

6.2.1 ค่าร้อยละ (percentage) ใช้สำหรับวิเคราะห์อธิบายข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

6.2.2 ค่าเฉลี่ย เพื่อวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลางของคะแนนระดับความต้องการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

6.2.3 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อวัดการกระจายของคะแนนระดับความต้องการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอคีรีรัฐนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ขั้นที่ 2 พัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอคีรีรัฐนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

การพัฒนาโครงสร้างแผนปฏิบัติการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอคีรีรัฐนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้ดำเนินการ 3 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

1. การสร้างโครงสร้างแผนปฏิบัติการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอคีรีรัฐนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และผลการศึกษาภาคสนาม (ขั้นที่ 1) มากำหนดเป็นปัญหา และความจำเป็นวัตถุประสงค์ และเนื้อหาของโครงร่างแผนปฏิบัติการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอศรีรัตนนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2. การประเมินโครงร่างแผนปฏิบัติการฝึกอบรม

การประเมินโครงร่างแผนปฏิบัติการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอศรีรัตนนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี พัฒนาขึ้นโดยผู้รอบรู้เฉพาะทาง (Subject Matter Specialist: SMS) จำนวน 10 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและสอดคล้องของโครงร่างแผนปฏิบัติการฝึกอบรมฯ โดยใช้ค่า IOC ในการวิเคราะห์ความเหมาะสมและสอดคล้อง

3. การปรับปรุงโครงร่างแผนปฏิบัติการฝึกอบรม

การปรับปรุงโครงร่างแผนปฏิบัติการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอศรีรัตนนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยนำผลการประเมินและข้อเสนอแนะของผู้รอบรู้เฉพาะทางมาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไข ทั้งนี้จะยึดวัตถุประสงค์การวิจัย จนได้แผนปฏิบัติการฝึกอบรมฯ ที่สมบูรณ์ ที่สามารถนำไปทดลองใช้และใช้จริงได้ต่อไป

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความต้องการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอศรีรัตนนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบดังนี้

1.1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 56 คน พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 41 ปีขึ้นไป จบการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีอาชีพเกษตรกร รายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 20,000 บาท ส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งผู้แทนผู้ปกครองนักเรียน เป็นกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมาแล้ว 3-4 ปี และส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอศรีรัตนนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี มาก่อน

1.2 ระดับความต้องการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมในระดับมากทุกเรื่อง ทั้งด้านพระราชบัญญัติการศึกษาที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรทราบ บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน การทำงานเป็นทีม และเทคนิคการเป็นผู้นำของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา พบว่า ประเด็นที่ต้องการฝึกอบรมคือ บทบาท

หน้าที่ของคณะกรรมการ วิธีการประชุมที่มีประสิทธิภาพ วิธีการทำงานร่วมกันของคณะกรรมการวิธีการบริหารงานด้านการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมาช่วยกันพัฒนาการศึกษาของชุมชน การเสียสละเวลาในการทำหน้าที่ การเพิ่มความรู้ ตระหนักต่อหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ผลการพัฒนาแผนปฏิบัติการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอศรีวิชัย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ดังนี้

2.1 การสร้างแผนปฏิบัติการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอศรีวิชัย จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีองค์ประกอบดังนี้

2.1.1 ปัญหาและความจำเป็นกำหนดขึ้นจากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและผลการศึกษาคณะกรรมาธิการที่พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่มีข้อจำกัดส่วนบุคคลในเรื่องวุฒิการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี ไม่เคยได้รับการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดมาก่อน มีเวลาจำกัดในการแสวงหาความรู้ ความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารงานทั่วไป และจากการศึกษาภาคสนามที่พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความต้องการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ ในระดับมาก ผู้วิจัยจึงได้นำข้อมูลเหล่านี้มาประมวลกำหนดเป็นปัญหาและความจำเป็นในการพัฒนาโครงสร้างแผนปฏิบัติการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอศรีวิชัย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2.1.2 จุดมุ่งหมายทั่วไปของโครงสร้างแผนฯ เพื่อให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความรู้ ความเข้าใจ มีเจตคติและทักษะที่ดีในการปฏิบัติงานและนำความรู้และทักษะที่ได้จากการฝึกอบรมไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่จริง

2.1.3 เนื้อหาของแผนปฏิบัติการฝึกอบรมฯ ประกอบด้วย 1) พระราชบัญญัติการศึกษาที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรทราบ 2) บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา 3) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 4) การทำงานเป็นทีม และ 5) เทคนิคการเป็นผู้นำของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยในแต่ละเรื่องจะประกอบด้วยจุดมุ่งหมาย เนื้อหาวิชา เทคนิคการฝึกอบรม สื่อ/อุปกรณ์ เวลาและการประเมินผล ซึ่งในแต่ละองค์ประกอบจะมีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน

2.2 การประเมินโครงสร้างแผนปฏิบัติการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอศรีวิชัย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผู้วิจัยได้นำโครงสร้างแผนฯ ที่พัฒนาขึ้นไปให้ผู้รอบรู้เฉพาะทาง (Subject Matter Specialist: SMS) จำนวน 10 คน ตรวจสอบความเหมาะสมและสอดคล้องของแผนปฏิบัติการ

ฝึกอบรมฯ แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC พบว่าแบบแผนปฏิบัติการฝึกอบรมฯ มีความเหมาะสมและสอดคล้อง ทุกประเด็น

2.3 ผลการปรับปรุงแก้ไขแผนปฏิบัติการฝึกอบรมฯ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการประเมิน โครงร่างแผนปฏิบัติการฝึกอบรมฯ และข้อเสนอแนะของผู้รอบรู้เฉพาะทางมาแก้ไขปรับปรุงให้ได้ แผนปฏิบัติการฝึกอบรมฯ ที่สมบูรณ์จนสามารถนำไปใช้พัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ต่อไป

อภิปรายผล

จากการวิจัยการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอคีรีรัฐนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยมีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการศึกษาคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบข้อมูลที่สะท้อนให้เห็น ระดับศักยภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ว่ามีความจำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพคือ คณะกรรมการสถานศึกษาส่วนใหญ่ สำเร็จการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี โดยพบว่าสำเร็จ การศึกษาระดับประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ประกาศนียบัตรวิชาชีพ มีอาชีพ ทำการเกษตร อายุ 41 ปีขึ้นไป และส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจ ในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด ซึ่งคุณลักษณะส่วนบุคคลที่พบนี้มีผลต่อ การปฏิบัติงานในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของกรมสามัญ ศึกษา (2543: 95-102 อ้างถึงใน ณัฐภัตสร แดงมณี, 2551: 57) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมพบว่า ชุมชนยังมีส่วนร่วมในระดับต่ำ ในขณะที่มี ความต้องการมีส่วนร่วมมาก ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญคือ ความไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ หาผลประโยชน์ จากโรงเรียน ขาดความพร้อมทั้งด้านความรู้ ประสบการณ์ ไม่มีเวลาในการร่วมกิจกรรมเนื่องจากการ ประกอบอาชีพ ไม่เห็นความสำคัญและไม่สนใจการมีส่วนร่วม สอดคล้องกับนเรศ หินนุกูล (2544: 57) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนครราชสีมา พบว่าคณะกรรมการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง คณะกรรมการที่มีลักษณะส่วน บุคคลต่างกันจะเข้ามีส่วนร่วมแตกต่างกัน และปัญหาการเข้ามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของ คณะกรรมการสถานศึกษา คือคณะกรรมการขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ไม่มีเวลา ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นและขาดการประสานงานที่ดีระหว่างสถานศึกษากับคณะกรรมการฯ ผลการศึกษาของจิฎาณี พรหมเจียม (2551: 75) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนสังกัดเทศบาล จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า คณะกรรมการที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยรวมแตกต่างกัน และผลการศึกษาของนิภาพร รักบำรุง (2556) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เครือข่ายสินปุนตาปี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

พบว่า ระดับการศึกษาและสถานภาพส่วนบุคคลที่แตกต่างกันจะเข้ามามีส่วนร่วม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการศึกษาในระดับความต้องการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอศรีรัตนนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งพบว่าคณะกรรมการมีความต้องการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในระดับมาก 5 เรื่อง คือ 1) พระราชบัญญัติการศึกษาที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรทราบ 2) บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา 3) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 4) การทำงานเป็นทีม และ 5) เทคนิคการเป็นผู้นำของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สอดคล้องกับการศึกษาของเฉษฎา ศรีแก้ว (2557: 65) เรื่อง การพัฒนาชุดฝึกอบรมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา อำเภอเกาะพะงัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ที่พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความต้องการฝึกอบรมด้านความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กระบวนการและการบริหารสถานศึกษา ความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานร่วมกันของสถานศึกษา และเทคนิคการประชุม คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับมากทุกเรื่อง สอดคล้องกับสิทธิชัย นันทรัตนกุล (2556: 77) ศึกษาเรื่อง พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการดูแลเยาวชนให้ปลอดภัยจากยาเสพติด สำหรับผู้ปกครองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสุราษฎร์ธานี อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่พบว่าผู้ปกครองนักเรียนมีความต้องการฝึกอบรมในระดับมาก 4 เรื่อง คือ ความรู้ความเข้าใจเรื่องยาเสพติด วิธีการและการดูแลเยาวชนให้ปลอดภัยจากยาเสพติด การสร้างครอบครัวอบอุ่นเพื่อให้เยาวชนปลอดภัยจากยาเสพติด และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดูแลเยาวชนปลอดภัยจากยาเสพติด และแนวคิดของมุขตรียา ผลพานิช (2550 อ้างถึงใน เฉษฎา ศรีแก้ว, 2557: 73) ที่กล่าวว่าการบริหารจัดการองค์การให้มีประสิทธิภาพมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต้องฝึกอบรมเพื่อก่อให้เกิดความรู้ใหม่ ๆ เพื่อทักษะในการปฏิบัติ การเปลี่ยนแปลงเจตคติและกระบวนการในการดำเนินงานได้ดี ดังนั้นแสดงให้เห็นว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความต้องการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจ เจตคติและทักษะที่ดีในการปฏิบัติงานในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และพระราชบัญญัติระเบียบการบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546

3. ผลการสร้างแผนปฏิบัติการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอศรีรัตนนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการดำเนินการได้แผนฯ ที่สมบูรณ์ผ่านการตรวจสอบประเมินของผู้รอบรู้เฉพาะทางที่เห็นว่ามีเหมาะสมและสอดคล้อง ทั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยข้อมูลพื้นฐานที่ศึกษาจากเอกสารและข้อค้นพบจากภาคสนามมากำหนดเป็นปัญหาและความจำเป็นและประยุกต์ใช้แนวทางการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมของ Tylor (1949 อ้างถึง

ใน สุนทร พูนเอียด, 2542: 90) ที่เสนอคำถามในการพัฒนาหลักสูตรไว้ 4 ประเด็น คือ 1) มีจุดมุ่งหมายทางการศึกษาอะไรที่จะให้ผู้เข้าฝึกอบรม 2) จะจัดประสบการณ์อะไรให้กับผู้เรียน 3) จะจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างไร และ 4) จะประเมินผลประสิทธิภาพของประสบการณ์ที่จัดให้แก่ผู้เรียนอย่างไร และประยุกต์ใช้แนวทางโดยสร้างหลักสูตรฝึกอบรมของอรุณ รักรธรรม (2537: 110) ซึ่งประกอบด้วย 1) ปัญหาและความจำเป็น 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาสาระ 4) วิธีและเทคนิคการฝึกอบรม 5) สื่อ อุปกรณ์ที่ใช้ในแต่ละกิจกรรม และ 6) การประเมินผลและใช้แนวทางการประเมินหลักสูตรของพิสนุ พงศ์ศรี (2549: 134) ในขั้นที่สำคัญคือ การวิเคราะห์แผนปฏิบัติการ ว่ามีความเหมาะสมสอดคล้องระดับใดตามเกณฑ์การจัดความเที่ยงและความเชื่อมั่น จากแนวทางดังกล่าวจึงทำให้ได้แผนปฏิบัติการฝึกอบรมฯ ที่สมบูรณ์พร้อมนำไปใช้ทดลองและใช้จริงได้ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอศรีรัตนนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยมีประเด็นที่เสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะส่วนบุคคลของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ให้ข้อมูลมีวุฒิการศึกษาส่วนใหญ่ต่ำกว่าปริญญาตรี เป็นเกษตรกรและไม่เคยผ่านการฝึกอบรมในหลักสูตรเกี่ยวกับการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมาก่อน จึงเห็นควรจัดหลักสูตรฝึกอบรม หรือชุดฝึกอบรมในการพัฒนาความรู้ เจตคติ และทักษะในการปฏิบัติงานให้แก่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ตอบแบบสอบถามมีความต้องการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน ดังนั้นควรวิเคราะห์ สังเคราะห์ เนื้อหาที่คณะกรรมการฯ ต้องการพัฒนามาจัดกลุ่มหลักสูตรและเรียงลำดับก่อนหลังในการจัดการเรียนรู้ให้แก่คณะกรรมการฯ ในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งด้านการประชุม การจัดการความรู้ (KM) การปฏิบัติการพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติงาน เป็นต้น

1.3 จากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยไม่ได้สอบถามปัญหาในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการฯ จึงควรจะได้ศึกษาข้อมูลในมิติเชิงปัญหาในการปฏิบัติงานเพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนาให้ตรงกับปัญหาที่แท้จริง

2. ข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรไปใช้

2.1 หน่วยงานที่ควรจะนำแผนปฏิบัติการฝึกอบรมไปใช้ ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด)

2.2 การนำแผนปฏิบัติการฝึกอบรมฯ ไปใช้ควรประยุกต์ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่หรือเขตการศึกษาแต่ละเขต

2.3 การนำไปใช้กับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรเน้นกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบบผู้เรียนเป็นสำคัญเนื่องจากคณะกรรมการฯ เป็นผู้ใหญ่จึงต้องคำนึงแนวทางการสอนผู้ใหญ่

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรวิจัยเรื่อง ผลการพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจากการใช้แผนปฏิบัติการฝึกอบรมนี้ไปใช้ เนื่องจากยังไม่ได้นำไปทดลองใช้หาประสิทธิภาพของแผนปฏิบัติการฝึกอบรมฯ

3.2 ควรวิจัยเรื่อง การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.3 ควรวิจัยเรื่อง การพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

สรุป

ผลการศึกษาพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความต้องการพัฒนาศักยภาพ มีความต้องการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานในฐานะกรรมการถึงระดับมากเกี่ยวกับเรื่องพระราชบัญญัติการศึกษา บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ การเป็นผู้นำ การทำงานเป็นทีม และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเมื่อนำผลการศึกษาดังกล่าวมาใช้กำหนดเป็นปัญหาและความจำเป็นในการสร้างแผนปฏิบัติการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย และเนื้อหา 5 เรื่อง คือ 1) พระราชบัญญัติการศึกษาที่คณะกรรมการสถานศึกษาควรทราบ 2) บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา 3) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา 4) การทำงานเป็นทีม และ 5) เทคนิคการเป็นผู้นำของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้รอบรู้เฉพาะทาง (Subject Matter Specialist: SMS) ได้ตรวจสอบและประเมินความเหมาะสมและสอดคล้อง และสามารถนำไปใช้พัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 พุทธศักราช 2545. กรุงเทพฯ: ครูสภา.
- จิราณี พรหมเจียม. (2551). การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนสังกัดเทศบาล จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- เจษฎา ศรีแก้ว. (2557). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาอำเภอเกาะพะงัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1. ภาคนิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ณัฐภัสสร แดงมณี. (2551). การมีส่วนร่วมของครูและคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษา นอกโรงเรียนของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร. สารนิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- ธีระ รุญเจริญ. (2547). รายงานการวิจัย เรื่อง สภาพปัจจุบันและปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- นิภาพร รักบำรุง. (2556). การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เครือข่ายสินปุนตาปี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. ภาคนิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- นเรศ หินนุกุล. (2544). การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดนราธิวาส. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- พิสนุ พงศ์ศรี. (2549). การประเมินทางการศึกษา: แนวคิดสู่การปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เทียมฟ้าการพิมพ์.
- เมตต์ เมตต์การุณจิตต์. (2547). การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม: ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและราชการ. กรุงเทพฯ: บুদ্ধพอยท์.
- สิทธิชัย นันทรัตน์กุล. (2556). พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมดูแลเยาวชนให้ปลอดภัยจากยาเสพติดสำหรับผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสุราษฎร์ธานี อำเภอเมืองจังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์ เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). **ปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด**. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สุดารัตน์ สารสว่าง. (2549, กรกฎาคม-ธันวาคม). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. **วิทยาสารเกษตรศาสตร์ (สังคมศาสตร์)**, 28 (2), 188-201.
- สุนทร พูนเอียด. (2542). **การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ในการบริหารการ พัฒนาชนบท สำหรับสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดภาคใต้ตอนบน**. คุชชินีพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนและพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2546). **พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อรุณ รักรธรรม. (2537). **พฤติกรรมในระบบราชการ**. กรุงเทพฯ: คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบัน บัณฑิตสถานบริหารศาสตร์.